

להתנקש בחיי הנשיא

יפו וחיפה נפלו לידו, ואני חונה לפני עכו, שעליה אשתלט תוך כמה ימים...
אבל בעכו חיכתה לו הפתעה, ברמותו של אחמד אל-ג'זאר, עבר מכוסניה שנולד כנוצרי ושהתאסלם. הוא היה מושל העיר והאיזור. אל-ג'זאר (הקצב), שם שניתן לו בשל אכזריותו האגדתית, ושהוא נהנה ממנו מאור) הגן על העיר (בעזרת חברי-עוריו שכלל את היהודים היים פרחי), והיה אחד האנשים המעטים שהצליחו אי-פעם להביס את נפוליון. מכיוון שהאירופים לא יכלו לסבול עובדה זו, ייחסו את הניצחון לאדמיראל הבריטי סידני סמית, שעמד לצידו.

באותה שעה פנה נפוליון גם ליהודים, בקריאה מעורפלת להקמת ממלכה יהודית בארץ. גם בעניין זה הקדים את זמנו ביותר מ-100 שנים. הבריטים נתנו ליהודים את הצהרת-בלפור מתוך אותו השיקול עצמו: להקים בארץ יישוב שיהיה נאמן לאינטרסים האימפריאליים שלהם.

(אחרי שמינה את עצמו כקיסר, כינס נפוליון "סנהדרין" של 71 יהודים נכבדים, ואירגן את חיי הקהילה בצרפת. המוסדות שהקים קיימים עד היום. לאחר מכן צימצם ומנית את זכויות היהודים, אך התגבלות לא החזיקו מעמד. האגודות של נפר ליון, שכבשו את אירופה, הביאו איתן לכל מקום גם את רעיון שיווי-הזכויות של היהודים.)

נפוליון עזב את הארץ אחרי שנכשל בעכו, ואחרו שפרצה מגיפה בצנאן. אחת התמונות המפורסמות ביותר שלו, שצויי רה בידי ציירי-המפיקה אנטואן ז'ו גור על פי הזמנתו, מראה אותו כשהוא מסכן את חייו ומבקר את החיילים חולי-הדבר. יש להניח כי המעמד הוא כולו פרי הדימיון. לעומת זאת, אין זה פרי הדימיון שנפוליון ציווה לרצוח ברם קר את כל השבויים שלקח בארץ, מפני שלא יכול היה להזיז אותם, וגם לא רצה לשחררם. זהו אחד הכתמים השחורים ביותר הרובצים על האגדה הנפוליאונית.

הסידרה עברה על הפרשה הזאת כשתיקה. אולי מפני שז'ז-זפין לא היתה שם.

גבול הרעות

נניח שהיה לי בצנאן מפקד נערץ, גיבור, שלא השאיר מעולם חייל פצוע בשרה. נניח שאותו המפקד נעצר עכשיו כחשוד שרצח וקנה כדי לשרוד ממנה את כספה. נניח שאותו המפקד מודה שפרץ כדי לשרוד, אך מכחיש שרצח את הזקנה ככוונה תחילה.

איך עלי להתייחס לאיש הזה?

להגיד לו: אתה החבר שלי, ולא חשוב מה עשית? לחבק אותו ככנס של ותיקי-החייה או להגיד לו: ארונני, כאן נגמ'רת החברות. יתכן שהיית פעם גיבור, אבל אני לא רוצה בחברים כאלה.

אין זו שאלה היפותטית לגמרי. היא התעוררה בעיקבות מיכתב שקיבלתי מהבימאי יואל שרון.

לאימכבר כתבתי כמה שורות על מיפגש-הרעים של סירח חרוב. שצולם בטלוויזיה. לפי הכתבה, גיבור המיפגש היה יאיר קליין, מוותיקי הסיירת ומאמן ה"חואים" בקולומביה. החברים הצטופפו סביבו בהערצה והרעיפו עליו סימנים של הזדהות ועידוד. מחיתי על כך.

על כך כתב לי שרון, מוותיקי הסיירת:

"כנס חרוב אינו בית-מישפט, ואנחנו, לוחמי הסיירת-אינם חברי-מושבעים.

"אנחנו מישפחה אחת גדולה שהתלכדה, בימים שלאחר מילחמת-הששת-ימים, לאחת המשימות הביטחוניות החשובות למדינת-ישראל באותם ימים ועד היום. יאיר קליין לחם איתנו. יאיר קליין הוביל אותנו בשרות-הקטל של ארץ-המיד-דפים, וכן אל מעבר לקוים.

"יאיר מעולם לא השאיר חברים מאחור ואנו, חברי-דלנשק, נהיה האחראים להפנות לו עורף. ובל תשכח, יאיר טרם הוא שם בדיו, ונגד קליין טרם הוגש כתב-אשמה.

"צר לי על חוסר-רגישותך לנושא."

אינני מוכן לקבל גישה זו. הגישה האומרת שהרעות הצבאית עומדת מעל לכל דבר אחר, וצריכה להתעלם מכל מעשה-נבלה, היא אינפנטילית בעיניי. החברות הצבאיות מבוססת על ערכי היסוד של הגינות וכבוד. היא נפסקת במקום שאין בו לא הגינות ולא כבוד.

הגבורה של סירח חרוב במקומה מונחת. הסיירת עסקה בניצוד-אדם בתקופת ההסתגנויות. אך האם מחייל בטנק ליד התעלה כיום-הכיפורים נדרשה פחות גבורה?

נכון שיאיר קליין לא הורשע עדיין בשום בית-מישפט. מבחינה מישפטית, הוא מותק בחף-משפט. בוודאי. אבל די כמה שהוא עצמו הורה בו — שהיה שכיר-חרב מיקצועי בארץ זרה, ושלימד אנשים לרצוח למען מטרה זו או אחרת — כדי להוציאו מחברת חיילים הגונים.

בעניין זה אינני מוכן לקבל פשרה. ושום דיבורים על אחוות-לוחמים וכו' וכו' אינם עושים עלי שום רושם בהקשר זה.

עוד באוניה, בדרך למצריים, שיגר נפוליון פקודת-יום לחיילים: "... העמים שעמם נחיה עתה הם מוסלמים. העיקרון הדתי הראשון שלהם אומר: אין אלוהים אלא אלה, ומחמד הוא נביאו. אל תתווכחו איתם. נהגו בהם יפה, כפי שנהגנו ביהודים ובאיטלקים. התייחסו באדיבות למופתים ולאיימאים שלהם, כפי שהתייחסתם לרבנים ולהגמונים. נהגו באותה הסובלנות בטכסים שקובע הקוראן ובמיסגרים, כפי שנהגתם במינויים, בבתי-הכנסת, בדתות של משה ושל ישוע הנוצרי..."

הארמירל הבריטי נלסון השמיד את הצי הצרפתי במפרץ אבוכיר ליד אלכסנדריה. (לי זכור המקום הזה בעיקר מפני שאכלתי שם את החסילונים הגרולים ביותר שראיתי בחיי. מומלץ למי שמזדמן למצריים.) כשנכנס נפוליון לדעת שאינו יכול להחזיר את צנאו לצרפת, החליט לכבוש את ארץ ישראל.

תחילה כבש את אל-עריש. מכיוון שכלל לא ידע מראש על קיומו של המקום, התעכב שם במשך כמה ימים גורליים. אחר-כך כבש את עזה, וצר על יפו. כדי להגביה את תותחיו להפגזת העיר, הקים את הרנפוליון, הנמצא עכשיו בתחום רמת-גן. לאחר מכן צר על עכו (וגם שם יש הרנפוליון).

כדרכו של כל תוקפן, המציא סיפור כאילו הקורבן הוא שפתח בהתקפה. אחרי שפלש לארץ כתב מיכתב אל המללה מוראדרדה ברמשק. "בראש המיכתב מופיע התאריך: 'במפקדה לפני עכו, 7 בחודש ז'רמנאל, בשנה 7'. והמפקה הצרפתית שינתה את שמות החודשים, והחלה בספירה חדשה של השנים. הכוונה היא לתאריך 27 במארס 1799.)

וזה לשון המיכתב: "אני ממחר להודיע לכבודו שחצית את גבול סוריה... מכיוון שג'זאר באש פלש למצריים וכבש את מיצב אל-עריש, ראיתי חובה לעצמי לעבור את המירב, כדי להתנגד לתוקפנותו. אלוהים, שהחליט לשים קץ לממלכת העריצים במצריים כמו בסוריה, העניק לי את הניצחון. עזה,

נפוליון (משמאל) בבית-החולים ביפו (קטע מצויר)

במארס תחת הכותרת "מזימת הישועי" חזר עוזי בנוימן בהארץ לפרשה משנת 1961.

זה היה לראת סוף מילחמת-השיחרור האלג'ירית. שארל דה-גול, שהגיע לשילטון בצרפת שלוש שנים לפניכן, עמד לעשות שלום עם המורדים. כדבריו: "שלום בין אמיציה-לב". (בישראל היו אומרים: שלום עם טרוריסטים.)

הימין המסורף בצרפת, שכלל את צרפת הצבא באלג'יריה ומחתרת המתנחלים, רצה למנוע את השלום בכל מחיר. הוא תיכנן הפיכה צבאית (שנכשלה) וניסיונות שלום שהתנקשו בחיי דה-גול. אחד מאלה מתואר בספר ובסרט יום החר.

במארס 1961 פנה כומר ישועי לנספח הצבאי בשגרירות ישראל בפאריס. בפיו היתה בקשה: ששרותי-הביטחון של ישראל יספקו לו שכיר-חרב ערבי, שיכצע התנקשות בחיי דה-גול. הכוונה היתה שהמתנקש יזוהה כערבי, וכי ניתן יהיה לייחס את הרצח לפל"ן, אירגון-השיחרור האלג'ירי.

בנוימן מתעכב במאמרו רק על המאבק שהתנהל סביב עניין זה בצמרת ישראל. איסר הראל, או ראשי-המוסד, בעצה אחת עם שרת-יהודי גולדה מאיר, הציע לבנג'וריון להודיע על המזימה מייד לדה-גול. סגן שר-הביטחון, שימעון פרס, והר מטכ"ל, צבי צור, התנגדו. ברג'וריון החליט בו במקום למסור את המידע לנשיא הצרפתי. עוזי נרקיס קיבל את ההוראה ומסר את הודיעה לחתנו של דה-גול.

התככים בצמרת ישראל אינם מעניינים אותי. למרבה הצער יש כאן כישוי לנשיא הגוברת בעיתונות הישראלית להוריד כל עניין גדול וחשוב לרמה של רכילות על התככים ההרדיים בצמרת ישראל.

מה שחשוב בעיניי הוא זה: ברור כי אנשי הימין הצרפתי האמינו כי עומדים לרשות ישראל שכירי-חרב ערביים. ברור שהם היו בטוחים שישראל מסוגלת ומוכנה להפעיל שכירי-חרב כאלה במשמות-דצה, כדי לייחס אותן לערבים. ואנשי הימין היו צריכים לדעת, מפני שהם כללו את ראשי שרותי-הביטחון ואגף-המודיעין של הצנא הצרפתי.

מעניין שאת אותה הודיעה עצמה שמעתי לא פעם מפי ראשי אש"ף. הם מאמינים כי רבות מפעולות-הטרור של אירגון אבנר-דאל בוצעו על פי הזמנה ישראלית, כדי להכפיף את שמו של אש"ף. גם עיצאם אל-טרטאווי היה משוכנע כי ההתנקשות בחיי שג'וריון שלמה ארגוב, ששימשה אמתלה למילחמת-הלבנון, בוצעה על-ידי אנשי אבנר-דאל על-פי הזמנה ישראלית.

מבין כל מי שהיו מעורבים בפרשת הכומר הישועי, ומבין כל מי שכתבו עליה, לא התרעם איש על ההנחה שישאל מסוגלת למעשה כזה. מעניין.

איזה דימיון

גרמניה המיזרחית התייצבה לימין סין. שתי המדינות, בשני הקצוות של העולם הקומוניסטי, מתנגדות לפרסטרובי-קה. עיתון מיוחד-גרמני הכריז השבוע בגאווה כי לשני המיש-טרים יש השקפות זהות.

אם כך, אינני יכול להתאפק מלספר שוב את הבריחה על ביקורו של ולטר אולברכט, מי שהיה מנהיג גרמניה המיזרחית, על 17 מיליון תושביה, אצל מאו צה-דונג, מנהיג סין, שמיספר אוכלוסייה התקרב אז למיליארד.

שני המנהיגים החליפו ריעות על הקומוניזם ועל בעיותיהם. לבסוף שאל הגרמני את הסיני: "תגיד לי, החבר מאו, כמה אויב-ימיסטר יש בסין?"

"אין לנו רבה", הרגיע אותו מאו, "אולי איזה 17 מיליון".

"מעניין" ורח אולברכט, בדיוק כמו אצלנו?

נפוליון בארץ ישראל

כשיעור בהיסטוריה פופולרית, היתה הסידרה על נפוליון וז'ופין טובה מאוד.

לא קל לשחק את תפקידו של הקורסיאקי הגדול, בעל הגוף הקטן, בייחוד בסצנות האישיות. נפוליון בנופא-אטה, הרפתקן גאוני, ספק-צרפתי ספק-איטלקי, היה תעורבת של תכונות רבות. הוא היה רודן ושוחר-תרבות. אדם שהעריך את כוחם של רעיונות אך שחי על החרב. תועמלן מחונן ומחוקק גדול. רומנטיק וציניק. פושע ומדינאי.

איך משחקים רמות כזאת? השחקן בסידרה, ארמנד אנסט, הדומה להפליא לכמה מפסליו של נפוליון, עשה זאת בהצלחה. הרמות עוררה אמון. מי יודע, אולי זה דומה לנפוליון האמיתי?

מבחינה היסטורית, המאורעות מתוארים בדיוק קפדני. למי רבה הצער, הושמטו פרקים שלמים, וביניהם דווקא הפרק הנוגע לנו.

היה בסידרה פרק על פלישת נפוליון למצריים ב-1798. אך ההמשך הושמט.